

Marta Macherauch¹

Praworządność a media społecznościowe

Streszczenie

Media społecznościowe stały się istotnym czynnikiem wpływającym na praworządność, zarówno w sposób pozytywny, jak i negatywny. Celem ochrony praworządności, swobody wypowiedzi, czy też prywatności należy wdrożyć adekwatne regulacje, zaimplementować skuteczne technologie, a także rozwijać edukację informacyjną. Istotna jest również współpraca między platformami społecznościowymi a rządami, organizacjami pozarządowymi i społeczeństwem. Umożliwi to utworzenie zrównoważonego, bezpiecznego, i co najważniejsze, demokratycznego, środowiska online, stanowiącego dla obywateli przestrzeń do działania na rzecz społeczeństwa.

Słowa kluczowe

Praworządność, media społecznościowe, dezinformacja, technologia, wolność słowa, ochrona prywatności.

Zasada praworządności stanowi jedną z naczelných zasad konstytucyjnych, ma źródło w art. 7 Konstytucji RP, stanowiącym, że organy władzy publicznej działają na podstawie i w granicach prawa, i związana jest w sposób bezpośredni z art. 2 Konstytucji RP, zgodnie z którym Rzeczpospolita Polska jest demokratycznym państwem prawnym, urzeczywistniającym zasady sprawiedliwości społecznej². Media społecznościowe, takie jak Facebook, Instagram, Twitter czy TikTok w ostatnim czasie zdobyły ogromną popularność, jednocześnie stając się nieodłączną częścią współ-

¹ Marta Macherauch studentka V roku prawa na Uniwersytecie Pomorskim w Słupsku, ORCID: 0000-0002-8805-2926.

² Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483 ze zm.).

czesnego społeczeństwa. Tym samym pojawiły się pewne wyzwania, a nawet kontrowersje związane z ich wpływem na praworządność, czyli szeroko pojęte przestrzeganie norm prawnych.

Media społecznościowe umożliwiają wzajemne kontaktowanie się swoim użytkownikom, wymianę pomiędzy nimi informacji, opinii czy też przemyśleń. Za pomocą mediów społecznościowych osoby mogą wyrażać swoje poglądy, informować o organizowanych przedsięwzięciach, a także budować wirtualną społeczność. Na przestrzeni kilku ostatnich lat odegrały one ogromną rolę w organizowaniu masowych protestów i mobilizacji społecznych na rzecz demokratycznych reform. Doskonałym przykładem jest ruch „Arabska Wiosna”, który rozpoczął się w 2010 r. w Tunezji, następnie rozprzestrzeniając się na inne kraje Bliskiego Wschodu oraz Afryki Północnej, czyniąc to za pomocą szerzonych w mediach społecznościowych informacji, koordynowaniu działań i gromadzeniu wsparcia społecznego³. Przykład ten ilustruje pozytywny wpływ mediów społecznościowych na walkę o demokratyczne wartości oraz wzmocnienie społeczeństwa obywatelskiego. Należy jednak zauważyć, jak ogromną przestrzeń stanowią media społecznościowe do szerzenia dezinformacji czy nienawiści. Z wyników badań przeprowadzonych w Massachusetts Institute of Technology wynika, że tzw. fake newsy⁴ rozprzestrzeniają się znacznie szybciej niż informacje oparte na faktach⁵. Rozprzestrzeniana na platformach społecznościowych dezinformacja stanowi realne zagrożenie dla praworządności. Manipulacje informacyjne, fake newsy czy teorie spiskowe wpływają w sposób negatywny na dialog społeczny oraz funkcjonowanie demokratycznego procesu decyzyjnego. Powoduje to konieczność podjęcia działań zmierzających do zwalczania dezinformacji. Ogromne zagrożenie stanowi również szerzenie nienawiści, którego doskonałym przykładem są organizacje terrorystyczne, które za pomocą mediów społecznościowych szerzą propagandę, prowadzą werbunek, a nawet koordynują zamachy⁶. Należy zatem zdefiniować granice wolności słowa w mediach społecznościowych, celem zachowania równowagi między swobodą wypowiedzi a ochroną przed dezinformacją i nienawiścią.

Upowszechniająca się rola mediów społecznościowych jako głównych platform informacyjnych sprawia, że niektóre z nich zdobywają nieograniczoną kontrolę nad przepływem informacji, tym samym nad kształtowaniem narracji publicznej. Odpowiedzialność poszczególnych platform za modera-

³ Social movements and mobilization typologies in the arab spring, <https://cordis.europa.eu/article/id/206007-historical-cultural-and-social-reasons-behind-the-arab-spring/pl> (dostęp: 20 lipca 2023 r.).

⁴ Falszywe informacje podane do wiadomości publicznej.

⁵ Soroush Vasoughi i in., Rozpowszechnianie prawdziwych i fałszywych informacji w Internecie, *Nauka* tom 359, wydanie 6380, s. 1146–1151.

⁶ P. Kmiecik, Bezpieczeństwo informacyjne Rzeczypospolitej w dobie fake news – przykłady wykorzystania mediów cyfrowych w szerzeniu dezinformacji”, s. 89.

cję treści, nadzór nad dezinformacją, manipulacją czy innymi nadużyciami, stanowi kluczowe wyzwanie dla praworządności. Poszczególne platformy umożliwiają użytkownikom zastosowanie algorytmów personalizujących wyświetlane treści na podstawie ich preferencji, co może prowadzić do tworzenia zamkniętych aren informacyjnych, umacniających przeświadczenie o rzetelności fałszywych informacji.

Istotną rolę, w kontekście wpływu mediów społecznościowych na praworządność, odgrywa również ochrona prywatności użytkowników, która zapobiegać ma wszelkim nadużyciom, manipulacjom, a także dyskryminacjom. Gromadzone przez platformy społecznościowe dane osobowe i związane z tym potencjalne naruszenia prywatności stanowią poważne zagrożenie dla praw człowieka oraz dla praworządności. Dostęp wszelkich firm, rządów czy organizacji pozarządowych do niniejszych danych powinien być zasadniczo ograniczony poprzez ich skuteczną ochronę regulacyjną oraz odpowiednie zabezpieczenia, wyrażając w ten sposób poszanowanie praw poszczególnych jednostek.

W celu zapewnienia równowagi między wolnością słowa, walką z dezinformacją i ochroną prywatności obligatoryjne jest współdziałanie rządów, platform mediów społecznościowych oraz społeczeństwa. Chcąc chronić praworządność, należy wdrożyć regulacje, które uwzględniając specyfikę mediów społecznościowych, będą chronić wartości demokratyczne. Regulacje te nie powinny naruszać jednak zasad wolności słowa i innowacji technologicznych. W Unii Europejskiej wprowadzono kodeks postępowania w zakresie dezinformacji, którego celem jest zwalczanie dezinformacji w Internecie⁷. Niezależnie od istniejących regulacji, platformy społecznościowe samodzielnie podejmują inicjatywy celem zwalczania dezinformacji. Przykładowo Facebook wprowadził narzędzia do raportowania fake newsów, a także współpracuje z niezależnymi organizacjami fakt-checkingowymi, a w przypadku wykrycia treści dezinformacyjnych ogranicza ich zasięgi.

Kluczowym aspektem jest także powstanie technologii, czuwających nad walką z dezinformacją oraz ochroną prywatności użytkowników. Nieodzowne są dalsze badanie i rozwijanie narzędzi pomagających w zwalczaniu dezinformacji, a także w wykrywaniu manipulacji treściami na poszczególnych platformach. Niezwykle istotna może okazać się w tym zakresie rola sztucznej inteligencji oraz analizy danych. Znaczące jest, aby niniejsze narzędzia były transparentne i niezależne od władzy. Ogromną rolę w tym zakresie może sprawować technologia blockchain, która umożliwi prześledzenie lo-

⁷ Kodeks postępowania w zakresie dezinformacji z 2022 r.; <https://digital-strategy.ec.europa.eu/pl/policies/code-practice-disinformation> (dostęp: 20 lipca 2023 r.).

sów wszelkich danych umieszczonych w Internecie, tym samym przyczyniając się do weryfikacji autentyczności poszczególnych treści⁸.

Istotnym czynnikiem jest również edukacja informacyjna. Należy zadbać o rozwinięcie umiejętności oceny wiarygodności źródeł, rozpoznawania dezinformacji oraz odpowiedzialnego korzystania z mediów społecznościowych wśród obywateli, dzięki którym użytkownicy mediów społecznościowych będą w stanie rozpoznać dezinformację poprzez krytyczną analizę treści oraz skutecznie zapobiegać jej dalszemu rozpowszechnianiu.

Media społecznościowe mają realny wpływ na praworządność, zarówno pozytywny, jak i negatywny. Wprowadzenie odpowiednich regulacji, wdrożenie skutecznych technologii, edukacja informacyjna oraz współpraca między poszczególnymi platformami społecznościowymi a rządami, organizacjami pozarządowymi i społeczeństwem są niezbędne dla ochrony praworządności, wolności słowa, prywatności. Pozwoli to na powstanie zrównoważonego, bezpiecznego i przede wszystkim demokratycznego środowiska online, w którym obywatele będą mogli wzajemnie aktywizować się na rzecz społeczeństwa.

Bibliografia

1. Karpiuk N., Blockchain jako niestandardowa odpowiedź na ograniczenia prawa stanowionego w środowisku social mediów, *Studia Iuridica Lublinensia* 2023, tom 32, nr 2.
2. Kmieciak P., Bezpieczeństwo informacyjne Rzeczypospolitej w dobie fake news – przykłady wykorzystania mediów cyfrowych w szerszeniu dezinformacji”.
3. Vasoughi Soroush i in., Rozpowszechnianie prawdziwych i fałszywych informacji w Internecie, *Nauka* tom 359, wydanie 6380, s. 1146–1151.
4. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483 ze zm.).
5. Social movements and mobilization typologies in the arab spring, <https://cordis.europa.eu/article/id/206007-historical-cultural-and-social-reasons-behind-the-arab-spring/pl> (dostęp: 20 lipca 2023 r.).
6. Kodeks postępowania w zakresie dezinformacji z 2022 r.; <https://digital-strategy.ec.europa.eu/pl/policies/code-practice-disinformation> (dostęp: 20 lipca 2023 r.).

⁸ N. Karpiuk, „Blockchain jako niestandardowa odpowiedź na ograniczenia prawa stanowionego w środowisku social mediów”, *Studia Iuridica Lublinensia* 2023, tom 32, nr 2.

The rule of law and social media

Abstract

Social media has become an important factor affecting the rule of law, both positively and negatively. In order to protect the rule of law, freedom of expression also privacy, adequate regulations and effective technologies should be implemented and the media education should be developed. Cooperation between social media platforms and governments, NGOs and the public is also important. This will enable the creation of a sustainable, secure, and most importantly, democratic, online environment, providing a space for citizens to act on behalf of society.

Keywords

Rule of law, social media, disinformation, technology, freedom of speech, privacy protection.